

Светлана Стефановић*

Универзитет у Београду

Филолошки факултет

Голооточанке

Љубинка Шкодрић. *Жене Голої ойшока. (Кажњенице збої Информбироа у Југославији)*. Београд : Vukotić media, 2025. 367 стр.
ISBN 978-86-81510-96-4

Монографијом *Жене Голої ойшока*, Љубинка Шкодрић, виша научна сарадница Института за савремену историју у Београду и специјалисткиња за историју жена током Другог светског рата, истраживачки је ушла у раздобље сукоба Тито–Стаљин 1948. године. Женско искуство у том сукобу је донедавно истраживано успутно, као део већег историографског проблема. Последњих година је порасло интересовање научне заједнице у Хрватској и Србији за сагледавање ове проблематике из женске перспективе.

Сукоб Југославије са Информбироом (Информационное бюро комунистических и рабочих партий), организацијом коју је 1947. основао Совјетски Савез, на релацији вођа такозвани сукоб Тито–Стаљин, може се посматрати на макро и микро плану – као отпор мање и слабије државе већој и јачој, односно као отпор појединца притиску власти и колектива. Голи оток, југословенски *јулаї*, синоним је антистаљинистичке борбе стаљинистичким методама. Према речима ауторке, када је започињала истраживање, поједине колеге су јој указивале на то да тема којом се жели бавити „није битна“, јер је мали број жена осуђених као присталица Информбироа смртно страдао и јер је њихов друштвени утицај био занемарљив. Под оптужбом за наклоност Информбироу, између 1948. и 1956. године, преко 1000 жена издржавало је казну у више затвора и логора у Југославији: Рамском риту, Забели, Столцу, Рајхенбургу, Светом Гргуру и на Голом отоку. Ауторка је пружиала интегралан поглед на разноврсна женска искуства у том периоду, као и на последице и трагове тог сукоба, који нису избрисани ни до краја постојања југословенске државе. Досадашња истраживања (углавном нацистичких) логора показала су да су поједина искуства попут дехуманизације, глади, нехигијене, излагања временским неприликама,

* svetlana.s@arhivyu.rs ; <https://orcid.org/0009-0004-5877-9392>

кажњавања и друга, била слична и за мушкарце и за жене. Инвазивне гинеколошке прегледе, аменореју, нежељене трудноће, абортусе, порођаје, убијање новорођенчади трпеле су искључиво жене.

Књига је подељена у три целине и, поред предговора Мартина Превишића, ванредног професора на Одсеку за повест Филозофског факултета у Загребу, те уводне речи ауторке Љубинке Шкодрић, има девет поглавља и 64 потпоглавља, што је чини прегледном и изузетно читком. Први део је посвећен процесу истраге, од хапшења до изјашњавања и изрицања казне, док су у централном делу описани услови живота и методе преваспитавања у различитим логорима и затворима. Нагласак лежи на специфичним искуствима и судбинама појединих жена (Браниславе Марковић, Миљуше Јовановић, Кристине Кусовац, Јелене Хадикан, Јулке Ђорђевић, Станојке Ђурић, Милке Жичине, Драгице Срзентић). У трећем делу ауторка се концентрисала на породичне односе и трауме кажњеница, али и жена повезаних са особама оптуженим за подршку Информбироу. Врло значајан део књиге чини табела са именима свих жена осуђених због „верности“ Стаљину, са годином рођења, националношћу, занимањем, годином хапшења, врстом и дужином казне.

У истраживању су коришћена објављена и необјављена сећања кажњеница као и архивска грађа (настала у оквиру деловања Службе безбедности, партијских организација и органа) из Архива Југославије, Државног архива Србије, Хрватског државног архива, Архива Републике Словеније и Босне и Херцеговине те Историјског архива Београда, штампе и периодике. Куриозитет је да је књига *Жене Голої ошџока* објављена у години када је срушен луксузни хотел *Јуџославија* у Београду, један од симбола југословенске социјалистичке архитектуре, који је иницијално требало да буде седиште Информбироа.

Women of Goli Otok

Ljubinka Škodrić. *Žene Golog otoka. (Kažnjenice zbog Informbiroa u Jugoslaviji)*. Beograd : Vukotić media, 2025. 367 pp.
ISBN 978-86-81510-96-4

The monograph *Women of Goli otok* by Ljubinka Škodrić, a senior research associate at the Institute for Contemporary History in Belgrade, and a specialist in women's history during the World War II, is an exploration of women's experiences in Yugoslavia's conflict with the Informburo, an organization founded by the Soviet Union in 1947. Also known as the Tito–Stalin conflict, it was the resistance of a smaller and weaker state to a larger and stronger one, and also the resistance of an individual to the pressures from the authorities and the collective. Goli otok, the Yugoslav *gulag*, is synonymous with the anti-Stalinist struggle using Stalinist methods. Accused of sympathizing with the Informburo, over 1,000 women served their sentences in various prisons and camps between 1948 and 1956. The author's task was to provide an integral view of women's experiences during that period, as well as the consequences and traces of the conflict that were not erased even until the end of the existence of the Yugoslav state.